

ŚWIAT - KONFLIKTY - POKÓJ

UNIWERSYTET SZCZECIŃSKI
Katedra Badań nad Konfliktami i Pokojem

MIASTA TRWOGI

TERRORYZM NA OBSZARZE
ZURBANIZOWANYM

pod redakcją
Andrzeja Aksamitowskiego, Marka Cupryjaka, Zygmunta Kozaka

Szczecin 2016

**THE UNIVERSITY OF SZCZECIN
CHAIR OF RESEARCH ON CONFLICTS AND PEACE**

**CITIES OF FEAR
TERRORISM IN URBAN AREAS**

**EDITING
Andrzej AKSAMITOWSKI, Marek CUPRYJAK,
Zygmunt KOZAK**

Szczecin 2016

UNIWERSYTET SZCZECIŃSKI
KATEDRA BADAŃ NAD KONFLIKTAMI I POKOJEM

MIASTA TRWOGI
TERRORYZM NA OBSZARZE ZURBANIZOWANYM

redakcja naukowa
Andrzej AKSAMITOWSKI, Marek CUPRYJAK,
Zygmunt KOZAK

Szczecin 2016

ATAKI TERRORYSTYCZNE NA OBIEKTY SAKRALNE MIASTA NIGERII W XXI WIEKU

Wstęp

Biorąc pod uwagę analizę ataków na budynki sakralne należy zauważyć, że są to ataki powstałe w wyniku różnorodnych konfliktów, mających miejsce w różnych częściach świata. Przykładami mogą być wydarzenia w takich krajach jak Syria⁵¹⁰, Sudan⁵¹¹, Mali⁵¹² i Jemen⁵¹³.

Według danych Obserwatorium Wolności Religijnej⁵¹⁴, której siedziba mieści się w Rzymie i powstała z inicjatywy Ministerstwa Spraw Zagranicznych Włoch po spotkaniu z papieżem Benedyktem XVI, każdego roku w wyniku prześladowania ginie około 100 000 chrześcijan. Podział zawiera trzy podstawowe strefy geopolityczne.

Po pierwsze jest to wpływ fundamentalistów islamskich na Bliskim Wschodzie (głównie Syria i Irak), jak również w Afryce (głównie Nigeria i Sudan).

Po drugie to strefa krajów komunistycznych jak Korea Północna.

⁵¹⁰ kb/ rv, fides, asianews, *Syria: kolejne chrześcijańskie miasto pod ostrzałem, islamiści bombardują kościoły*, <http://swiatlowschodu.blogspot.com/2013/09/syria-kolejne-chrzczejanskie-miasto.html>; Radio Watykańskie, *Syria: Znikają krzyże*, <http://gosc.pl/doc/1721095.Syria-Znikaja-krzyze> (dostęp 20.12.2015).

⁵¹¹ kb/ rv, *Sudan: wojsko zbombardowało szkołę biblijną*, http://pl.radiovaticana.va/storico/2012/02/05/sudan_wojsko_zbombardowa_szko_biblijn/pol-560610 (dostęp 20.12.2015).

⁵¹² ak/ rv, fides, afp, zenit, *Mali: atak na kościół i ośrodek Caritas, międzyreligijna mediacja w krzysie*, http://pl.radiovaticana.va/storico/2012/04/04/mali_atak_na_ko; Brodek_caritas_mi%C4%99dzyreligijna_mediacja_w/pol-(dostęp 20.12.2015).

⁵¹³ dw/rv, *W Jemenie islamiści wysadzili katolicki kościół*, w http://pl.radiovaticana.va/news/w_jemenie_islamibci_wysadzili_katolicki_ko (dostęp 20.12.2015).

⁵¹⁴ KAI, *Włochy: powstało Obserwatorium Wolności Religijnej*, <http://www.pch24.pl/wlochy-powstalo-obszatorium-wolnosci-religijnej>, (dostęp 20.12.2015).

Trzecia - to tereny w Afryce objęte walkami szczepowymi, gdzie chrześcijanie nie odpowiadają zbrojnie na konflikty etniczne⁵¹⁵.

W poniższym artykule pragnę w zarysie omówić sytuację jaka ma miejsce w pierwszej grupie krajów zagrożonych atakami, a w szczególności zajmę się krajem jakim jest Nigeria, gdzie w zdecydowanej mierze niszczone są budynki sakralne⁵¹⁶. Zdaniem arcybiskupa Ignatiusa Ayau Kaigamy przewodniczącego episkopatu Nigerii w latach 2008-2015 w Nigerii zaatakowano ponad 700 kościołów, natomiast od 2009 r. zabito ponad 4 000 osób⁵¹⁷. W samej diecezji Maiduguri w latach 2009-2015 zniszczono 350 kościołów (niektóre niszczone kilkukrotnie) i zabito 2 500 katolików, natomiast ponad 100 000 uciekło. Zdaniem ks. Gideon Obasogie Islamiści z Boko Haram kontrolują 85% terytorium diecezji⁵¹⁸.

Drugą stroną medalu jest nieustanne nawoływanie do pokoju i wszelkie zabiegi dyplomatyczne. W przypadku Nigerii, ale i nie tylko zamiarem Stolicy Apostolskiej jest nazywanie zła po imieniu, jednak celem nie jest zamykanie wszelkiej drogi do pojednania. Głównym motywem przedstawicieli Watykanu i episkopatów poszczególnych krajów jest wskazywanie na podstawowe przyczyny i źródła konfliktów jakie mają miejsca na terenie poszczególnych krajów. Dlatego jak tłumaczy wszelkie masakry chrześcijan Ks. Federico Lombardi SJ rzecznik prasowy Stolicy Apostolskiej zbyt łatwo interpretowane są jako ataki z motywów religijnych. Zauważa, że „chrystianofobia jest faktem i daje o sobie znać w wielu miejscach na świecie, jak choćby w Iraku, Indiach, Pakistanie czy niektórych krajach arabskich”⁵¹⁹. Powołując się na świadectwo lokalnych biskupów ks. Lombardi podkreśla przyczyny konfliktów takie jak mające podłoże etniczne, ekonomiczne, społeczne i polityczne. Przytaczając powyższe słowa wszystko ma na celu osiągnięcie nieustannego pokoju,

⁵¹⁵ *Prześladowania chrześcijan na świecie*, [http://pl.radiovaticana.va/storico/2014/07/25/prze%C5%9Badowania_chrzescijan_na_%C5%Bwiecie_/pol-\(dostep%2012.2015\).](http://pl.radiovaticana.va/storico/2014/07/25/prze%C5%9Badowania_chrzescijan_na_%C5%Bwiecie_/pol-(dostep%2012.2015).)

⁵¹⁶ *ak/ rv, ans, Prześladowania chrześcijan na świecie*, [http://pl.radiovaticana.va/storico/2014/07/25/Badowania_chrzeBcijan_na_Bwiecie_/\(dostep%2012.2015\).](http://pl.radiovaticana.va/storico/2014/07/25/Badowania_chrzeBcijan_na_Bwiecie_/(dostep%2012.2015).)

⁵¹⁷ *Arcybiskup z Nigerii o prześladowaniach chrześcijan*, http://episkopat.pl/informacje_Arcybiskup_z_Nigerii_o_przesladowaniach_chrzescijan.prn; (dostęp 20.12.2015).

⁵¹⁸ *bz/rv, Nigeria-Maiduguri: 350 zniszczonych kościołów*, http://pl.radiovaticana.va/news/2015/06/13/nigeria-maiduguri_350_zniszczonych_koBcioBw (dostęp 20.12.2015); *Fides, Nigeria: Raport szkód wyrządzonych przez Boko Haram diecezji Maiduguri*, http://pkwp.org/newsy/nigeria_raport_szkod_wyrzadzonych_przez_boko_haram_iecezji_maiduguri (dostęp 20.12.2015).

⁵¹⁹ *Nigeria: po tragedii chrześcijan*, <http://pl.radiovaticana.va/storico/> (dostęp 20.12.2015).

natomiast jednostronne oceny i sugerowanie ataków wyłącznie podtekstem religijnych nie ułatwia dążeń pokojowych poszczególnych społeczności⁵²⁰.

Przyczyny walk w Nigerii

Analizując sytuacje w Nigerii warto w kilku zdaniach zasygnalizować dzieje tego pierwszego co do liczebności kraju Afryki⁵²¹. Natomiast pod względem gospodarczym Nigeria to kraj, który jest największym w Afryce i dwunastym na świecie producentem ropy⁵²². Aktualne terytorium Nigerii pod koniec XIX w. stało się kolonią brytyjską. Po zakończeniu pierwszej wojny światowej na omawianym obszarze powołano do istnienia Narodowy Kongres Brytyjskiej Afryki Zachodniej a w 1923 r. powstała Nigeryjska Narodowa Partia Demokratyczna oraz kolejne liczne ugrupowania. Ostatecznie Nigeria w 1954 r. otrzymała autonomię, a od 1 października 1960 r. stała się niepodległym krajem i jednocześnie członkiem brytyjskiej Wspólnoty Narodów oraz członkiem ONZ. Po licznych zmianach rządów w większości wojskowych, kraj dzieliły różnice etniczne i religijne, które coraz bardziej zaczynały przeradzać się w regularne walki. Dla przykładu w latach 1991-1992 zginęło ponad 2 000 osób. Pod względem etnicznym Nigeria składa się z ponad 430 grup etnicznych (ponad 20% to ludy Hausa, 20% Jorubowie, 18% Ibo, 11% Fulanie, 6% Ibibo i pozostałe). Pod względem religijnym według różnych danych ponad 40% stanowią muzułmanie, ponad 30% chrześcijanie, prawie 20% animiści⁵²³. Wydarzeniem, który wzmógł walki w XXI w. było ogłoszenie w 2000 r. szariatatu w kilku zdominowanych przez islamistów północnej części kraju⁵²⁴. W dalszej kolejności rozpoczęły się ataki terrorystyczne sunnickiej organizacji Boko Haram, której założeniem jest m.in. rozpro-

⁵²⁰ *Nigeria: po tragedii chrześcijan*, http://pl.radiovaticana.va/storico/ kb/ rv, corriere della sera, asca, 2010/03/09/nigeria:_po_tragedii_chrze%C5%9Bcijan/pol-362949 (dostęp 20.12.2015).

⁵²¹ *Nigeria. Ludność*, <http://encyklopedia.pwn.pl/haslo/Nigeria-Ludnosc;html> (dostęp 20.12.2015).

⁵²² *Ranking 50 największych producentów i konsumentów ropy naftowej*, <http://energetyka.inzynieria.com/cat/86/art/27796/ranking-50-najwiekszych-producentow-i-konsumentow-ropy-naftowej#ixzz3wbJyD900> (dostęp 20.12.2015).

⁵²³ *Nigeria. Ludność*, <http://encyklopedia.pwn.pl/haslo/Nigeria-Ludnosc;html> (dostęp 20.12.2015).

⁵²⁴ *Nigeria. Historia*, <http://encyklopedia.pwn.pl/haslo/Nigeria-Historia;> (dostęp 20.12.2015).

pagowanie prawa szariatu w całej Nigerii. Jednocześnie odrzucają wspólne cechy związane z kulturą zachodnią⁵²⁵.

Wymieniając przyczyny konfliktu na poziomie etnicznym i religijnym należy zwrócić uwagę na wyrażaną przemoc w poprzednim 30-leciu⁵²⁶. Do przyczyn kryzysu na tle religijnym wymienia się takie zagadnienia jak: niewystarczające nauczanie nauk o religii, ubóstwo, ignorancja, bezrobocie, wpływy kolonializmu i kwestia polityki przy której wykorzystywane są media⁵²⁷.

Obraz walk w pierwszych latach XXI w.

W XXI w. w dalszym ciągu trwają liczne walki jakie miały miejsce w Nigerii począwszy od przełomu wieków, kiedy to zginęło już kilka tysięcy osób. Dla przykładu w samym sierpniu 2001 r. podczas zamieszek pomiędzy muzułmanami i chrześcijanami zginęło 1000 osób. W 2004 r. zginęło około 700 osób, a w 2008 r. ponad 300 mieszkańców miasta Jos. Podpalano wówczas domy, meczety i kościoły. Jako przyczynę walk informacje medialne podają rywalizację pomiędzy dwoma głównymi lokalnymi ugrupowaniami politycznymi, które od 10 lat walczą

⁵²⁵ Oficjalna nazwa grupy Boko Haram brzmi: Jama'atu Ahlis Sunna wal-Dżihad Lid-da'awati, co oznacza w tłumaczeniu z języka arabskiego „ludzi zaangażowanych do Krzewienia Nauk Proroka i Dżihadu”. Tłumacząc natomiast określenie Boko Haram rozumiemy „edukacja Zachodnia jest zabroniona”. F. Chothia, *Who are Nigeria's Boko Haram Islamists?*, www.bbc.co.uk/news/world-africa-13809501 (dostęp 20.12.2015); M. Kusion, *Boko Haram – od lokalnej sekty do międzynarodowej organizacji terrorystycznej?*, „Bezpieczeństwo Teoria i Praktyka”, 2012 nr 3 (VIII), s. 41-60; J. Trela-Zielińska, *Boko Haram – ewolucja islamskiego terroryzmu w Nigerii*, w: *Zwalczanie piractwa i terroryzmu i przestępczości zorganizowanej. Aspekty historyczne, prawne i praktyczne*, red. A. Aksamitowski, M. Cupryjak, Szczecin 2015, s. 141-164.

⁵²⁶ W latach 1980 -2012 miały miejsce następujące walki: 1980 r. – przemoc w Kano, 1982 r. zamieszki w Kaduna i Bulum-Ketu, 1984 r. zamieszki na tle religijnym w Bauchi oraz kryzys w Jimeta. W latach 1985 i 1991 zamieszki w Gombe, 1986 r. zamieszki religijne w Ilorin, 1987 r. zamieszki w Kafanchan i Sokoto oraz w Zaria i Katsina. W 1992 r. kryzys w Zango-Kataf, a w 1999 r. w Sagamu. W 2000 r. dokonano przemocy w Idi Araba (zginęło ponad 450 osób), w Kaduna zmarło ok. 3 tys. osób, natomiast w 2002 r. w Jos Riot. S. B. Suraju, *Peace and religious tolerance education in Nigeria: The Islamic perspective*, <http://www.globalacademicgroup.com/journals/world%20educators%20forum/PE> (dostęp 20.12.2015).

⁵²⁷ *Ibidem*.

o wpływy w regionie „pasa środkowego” w Nigerii⁵²⁸. Kolejne walki miały miejsce w dniach 17-21 stycznia 2010 r. w mieście Jos, kiedy to muzułmańska młodzież dokonała podpalenia kościoła. Zdarciem lokalnego rzecznika imama Saniego Mudi napastnicy byli uzbrojeni w broń domową, noże i atakowali przechodniów oraz walczyła z siłami bezpieczeństwa. Według różnych danych zginęło ponad 20 osób, a kilkaset zostało rannych. Do miasta wezwano kolejne oddziały wojska oraz wprowadzono godzinę policyjną⁵²⁹.

Foto nr 1. Zniszczony budynek kościoła katolickiego w Nigerii
(ze zbiorów ks. dr Sławomira Byliny)

Jak podkreśla abp Ignatius Kaigama ordynariusz Jos, że już blisko było drogi trwałego pokoju i zauważa, że zaistniały kryzys ma różne podłoże, w tym polityczne, społeczne i ekonomiczne⁵³⁰. Natomiast liberyjski minister ds. policji Ibrahim Lame winnych obarcza „wysoko postawione osoby, które wykorzystują ignorancję i ubóstwo ludzi, aby w imię religii wywoływać burdy”⁵³¹. Do kolejnych morderstw doszło już w marcu,

⁵²⁸ PAP, *Nigeria: Liczba ofiar zamieszek wzrosła do ponad 380 osób*, [http://fakty.interia.pl/swiat/news-nigeria-liczba-ofiar-zamieszek-wzrosla-do-ponad-380-osob,nId_850628utm_source=paste&utm_medium=campaign=chrome](http://fakty.interia.pl/swiat/news-nigeria-liczba-ofiar-zamieszek-wzrosla-do-ponad-380-osob,nId_850628&utm_source=paste&utm_medium=campaign=chrome) (dostęp 20.12.2015).

⁵²⁹ *Nigeria: 190 ofiar walk religijnych*, http://www.rp.pl/arttykul/67352,Nigeria__190_ofiar_walk_religijnych.html (dostęp 20.12.2015).

⁵³⁰ kb/ rv, *corriere della sera*, asca, *Nigeria: po tragedii chrześcijan*, http://pl.radiovaticana.va/storico/2010/03/09/nigeria:_po_tragedii_chrze_%C5%9Bcijan/pol-362949 (dostęp 20.12.2015).

⁵³¹ mtom//kdj, *reuters/PAP, Zabijają się muzułmanie i chrześcijanie*, <http://www.tvn24.pl/wiadomosci-ze-swiate,2/zabijaja-sie-muzulmanie-i-chrzescijanie,122432.html> (dostęp 20.12.2015).

kiedy to liczy się liczbę ofiar na ponad 500. Ofiarami byli mieszkańcy okolicznych wiosek miasta Job: Dogo Nahawa, Ratsat i Jeji. Atak został zorganizowany około 3.00 rano z 6 na 7 marca 2010 r. i wyglądał w makabryczny sposób. Za napastników uważa się członków organizacji Fulanis, a przyczynę ataków upatruje się walkę o terytoria i pobliskie złoża ropy⁵³². Kolejna masakra chrześcijan miała miejsce 17 marca w wiosce Byie nieopodal miasta Jos, przyczyną był spór o zwierzęta. Zginęło kilkanaście osób. Natomiast media podają, że jest to kontynuacja walk na tle religijnym. Abp. Ignatius Aya Kaigam apeluje o nie podsycanie nienawiści na tle religijnym⁵³³. Natomiast Światowa Rada Kościołów podczas spotkania z ministrem spraw zagranicznych Nigerii Henrym Odeinem stwierdziła, że przyczyną dramatycznych wydarzeń jest podłoże społeczno-ekonomiczne⁵³⁴.

Do kolejnych zamachów dochodziło również w szczególny okres dla chrześcijan m.in. w Boże Narodzenie. W czasie świąt w 2010 r. w mieście Jos doszło do ataków terrorystycznych w świątyniach gdzie wybuchły cztery bomby. W trakcie ataku zginęło prawie 40 osób. Jednocześnie w północnej Nigerii w mieście Maiduguri uzbrojeni w broń i bomby zapalające islamscy partyzanci zaatakowali trzy kościoły zabijając pastora i pięciu wiernych⁵³⁵. Papież Benedykt XVI po modlitwie Anioł Pański dnia 26 grudnia 2010 r. zaapelował o zaprzestanie przemocy wobec chrześcijan. Odnosił się szczególnie do zamachów na kościoły na Filipinach, Pakistanie i Nigerii. Nawoływał do pokoju zwłaszcza w tak dobitnym okresie Bożego Narodzenia⁵³⁶. Apele jednak nie przyniosły oczekiwanego skutku.

⁵³² Marta Ziarnik, *Pięćuset chrześcijan padło ofiarą rzezi*, <http://stary.naszdziennik.pl/print.php?dat=20100309&cid=sw01.txt&typ=sw> (dostęp 20.12.2015.); ak/ rv, ansa, *Kościół w Nigerii: masakra chrześcijan ma podłoże ekonomiczno-społeczne*, http://www.radiovaticana.va/pol_RG/2010/marzo/10_03_08.html#gr2 (dostęp 20.12.2015).

⁵³³ ak/ rv, ansa, *Kościół w Nigerii: masakra chrześcijan ma podłoże ekonomiczno-społeczne*, http://www.radiovaticana.va/pol_RG/2010/marzo/gr2 (dostęp 20.12.2015).

⁵³⁴ tc/misna, *Nigeria: konflikt w Jos społeczny a nie religijny*, http://pl.radiovaticana.va/storico/2010/05/31/nigeria_konflikt_w_jos_spo%C5%82eczny_a_nie_religijny/pol-397156 (dostęp 20.12.2015).

⁵³⁵ se/ap, Reuters, *Nigeria: Boże Narodzenie naznaczone przemocą*, http://pl.radiovaticana.va/storico/2010/12/26/nigeria_bo%C5%BCe_narodzenie_naznaczone_przemoc%C4%85/pol-449736 (dostęp 20.12.2015).

⁵³⁶ rz/ rv, *Apel Benedykta XVI w sprawie krwawego Bożego Narodzenia*, http://pl.radiovaticana.va/storico/2010/12/26/apel_benedykta_xvi_w_sprawie_krwawego_bo%C5%BCego_narodzenia/pol-449734 (dostęp 20.12.2015).

Foto nr 2. Na ruinach kościoła katolickiego w Nigerii
(ze zbiorów ks. dr Sławomira Byliny)

Kolejnym problemem w Nigerii okazało się pojawienie organizacji dżihadystów Boko Haram⁵³⁷, która począwszy od 2002 r. składała się z różnych frakcji i dokonywała w latach 2004-2009 sporadyczne ataki na policję i służby bezpieczeństwa. Natomiast od 2011 r. Boko Haram organizowała się i przeniknęła zdaniem prezydenta Nigerii w siłach zbrojnych, policji oraz władzach wykonawczych i parlamencie. Boko Haram negując wszelkie powiązania ze światem zachodnim pali domy, obiekty rządowe, więzienia i posterunki policji, szkoły uniwersytety i kościoły⁵³⁸. Przykładów można wymienić wiele. W czerwcu 2011 r. podłożono bombę pod katedrę św. Patryka w mieście Maiduguri w stanie Borno. Do ataku przyznało się Boko Haram. W wybuchu zginęło 5 katolików⁵³⁹.

⁵³⁷ Nazwa oznacza „Zachodnie wykształcenie to świętokradztwo”.

⁵³⁸ PAP, *Miał być zwycięski marsz, ale końca wojny z Boko Haram nie widać*, <http://www.tvn24.pl/wiadomosci-ze-swiata,2/nigeria-wojna-z-boko-haram-konca-nie-widac,553340.html> (dostęp 20.12.2015).

⁵³⁹ kb/ rv, ap, adn, fides, *Nigeria: wysadzili w powietrze kościół, bo chcą szariatu*, http://pl.radiovaticana.va/storico/2011/06/08/nigeria_wysadzili_w_powietrze_ko%5%9Bci%3%B3%C5%82%2C_bo_chc%C4%85_szariatu/pol-494447 (dostęp 20.12.2015).

Kolejne ataki terrorystyczne ze strony dżihadystów miały miejsce m.in. w północno-wschodniej części Nigerii w mieście Potiskum w stanie Yobe, gdzie samobójczyni dokonała zamachu w kościele ewangelickim. W wyniku wybuchu zginęło 6 osób⁵⁴⁰. Do kolejnych ofiar doszło w lipcu 2011 r., kiedy to do zamieszek pomiędzy muzułmanami a chrześcijanami doszło w mieście Jos. Z relacji mediów przyczyną miało być zabójstwo stolarza muzułmańskiego przez chrześcijanina. Katolicki episkopat zaapelował do prezydenta Goodlucka Jonathana o nie nakręcanie spirali nienawiści wykorzystywanej przez ekstremistów religijnych⁵⁴¹. W listopadzie spalono ponad osiem kościołów w mieście Geidam, gdzie ekstremiści z Boko Haram zamordowali sześć osób oraz spalili posterunek policji i bank. Kościół anglikański czas Adwentu ogłosił czasem postu i modlitwy w intencji Nigerii⁵⁴². Również w czerwcu 2012 r. partyzanci Boko Haram w mediach oznajmili o 300 kamikadze, którzy są przygotowani do ataków bombowych na kościoły w całej Nigerii⁵⁴³. Między innymi ataków takich dokonano w miastach Zaria i Kaduna dnia 17 czerwca, gdzie w atakach na trzy kościoły zginęło ponad 20 osób a ponad 100 było rannych⁵⁴⁴. Na kolejne trzy kościoły zaatakowano na początku grudnia na północy kraju. Podczas podpalenia zginęło ponad 10 osób⁵⁴⁵. W kolejne Boże Narodzenie już od kilku lat wierni katolicy nie mogli być spokojni. W miejscowości Peri na północy Nigerii napastnicy z Bronia wtargnęli do kościoła w trakcie trwania pasterki i zabili sześć osób

⁵⁴⁰ MWL, *Nigeria: samobójczy zamach na kościół; sześć ofiar śmiertelnych*, <http://wiadomosci.onet.pl/swiat/nigeria-samobojczy-zamach-na-kosciol-szesc-ofiar-smiertelnychem>(dostęp 20.12.2015).

⁵⁴¹ tc/ afp, *allafrica, Nigeria: nowe zamieszki w Jos*, http://pl.radiovaticana.va/storico/2011/07/21/nigeria_nowe_zamieszki_w_jos/pol-506354(dostęp 20.12.2015).

⁵⁴² se/rv, *Nigeria: płoną kościoły*, http://pl.radiovaticana.va/storico/2011/11/30/nigeria_p%C5%82on%C4%85_ko%C5%9Bcio%C5%82y/pol-542336(dostęp 20.12.2015).

⁵⁴³ se/rv, *Nigeria: 300 nowych islamskich kamikadze*, http://pl.radiovaticana.va/storico/2012/06/24/nigeria_300_nowych_islamskich_kamikadze/pol-599292(dostęp 20.12.2015).

⁵⁴⁴ *Nigerian church blasts kill 21 in Kaduna state*, <http://www.theguardian.com/world/2012/jun/17/nigeria-church-blasts-kaduna?newsfeed> (dostęp 20.12.2015).

⁵⁴⁵ bz/ rv, *Nigeria: mordując chrześcijan krzyczeli „Allah akbar”*, http://pl.radiovaticana.va/storico/2012/12/03/nigeria_morduj%C4%85c_chrze%C5%9Bcijan_krzyczeli_allach_akbar%E2%80%9D/pol-644365(dostęp 20.12.2015).

jednanie w całej Nigerii⁵⁵³. W październiku w miastach i wioskach stanów Borno i Adamawa terroryści z Boko Haram spalili ponad 180 kościołów⁵⁵⁴. W listopadzie kraj zaniepokoiła informacja o porwaniu 200 chrześcijańskich uczennic oraz ataku na szkołę w stanie Niger⁵⁵⁵. Koniec roku to również niepokój spowodowany corocznymi atakami terrorystycznymi na kościoły. Pomimo zagrożeń jak informują media, świątynie były wypełnione wiernymi. Co prawda biskupi otrzymywali pogróżki, jednak obyło się bez większych incydentów⁵⁵⁶.

Kolejny 2015 r. rozpoczął się od krwawych ataków na ludność katolicką w ciągu 6 dni od 3 do 8 stycznia zabito ponad 2 000 osób. Wojownicy Boko Haram zaatakowali w sumie 16 miejscowości w tym kościoły a także bazę wojskową w mieście Baga, którą przejęli islamiści. Baza położona jest na nad jeziorem na pograniczu Nigerii, Czadu, Nigru i Kamerunu. Władze Nigerii oraz sąsiedniego Kamerunu zaapelowały o reakcję globalną na zaistniałą sytuację⁵⁵⁷. W kolejnych dniach stycznia powtórzone ataki w 16 miejscowościach, w których zginęło kolejnych 2 000 osób. Zniszczono kilkanaście kościołów i wiele domów. Kilkanaście tysięcy ludzi ratowało się ucieczką. Rzecznik archidiecezji Abudży ks. Patrick Tor Alumuku powiedział, że ataki łączone są z przygotowywanymi wyborami prezydenckimi planowanymi na 14 lutego 2015 r.⁵⁵⁸ Z powodu niestabilnej sytuacji w kraju i z powodu na ataki dżihadystów termin wyborów które miały odbyć się 14 lutego przełożono na dzień 28 marca⁵⁵⁹.

⁵⁵³ bz/ rv, *Nigeria: biskupi przestrzegają przed działaniami Boko Haram*, http://pl.radiovaticana.va/storico/2014/09/25/nigeria_biskupi_przestrzegaj%C4%85_przed_dzia%C5%82aniami_boko_haram/pol-827434(dostęp 20.12.2015).

⁵⁵⁴ ak/ rv, international business time, *Nigeria: islamiści z Boko Haram spalili w stanach Borno i Adamawa 185 kościołów*, http://pl.radiovaticana.va/storico/2014/10/08/nigeria_islami%C5%9Bci_z_boko_haram_spalili_w_stanach_borno_i_adamawa_185/pol-829913(dostęp 20.12.2015).

⁵⁵⁵ bz/ rv, *Nigeria: modlitwa o pokój i uwolnienie porwanych*, http://pl.radiovaticana.va/storico/2014/11/13/nigeria_modlitwa_o_pok%C3%B3j_i_uwolnienie_porwany_ch/pol-836175(dostęp 20.12.2015).

⁵⁵⁶ bz/ rv, *Nigeria: kościoły pełne mimo lęku przed zamachami*, http://pl.radiovaticana.va/storico/2014/12/26/nigeria_ko%C5%9Bcio%C5%82y_pe%C5%82ne_mimo_l%C4%99ku_przed_zamachami/pol-841869(dostęp 20.12.2015).

⁵⁵⁷ bz/ rv, *Nigeria: fala krwawych ataków islamistów*, http://pl.radiovaticana.va/storico/2015/01/09/nigeria_fala_krwawych_atakB3w/pol-8433 (dostęp 20.12.2015).

⁵⁵⁸ rd/gw, *Boko Haram pustoszy Nigerię*, <http://www.opoka.org.pl/aktualnosci/news.php?id=54444&s=opoka>(dostęp 20.12.2015).

⁵⁵⁹ BBC, Al-Dżazira, *Nigeryjska nastolatka wysadziła się w powietrze. Zabiła co najmniej 16 osób*, <http://www.pch24.pl/nigeryjska-nastolatka-wysadziła-sie-w-powie-trze--zabila-co-najmniej-16-osob,i.html#ixzz3wTcb2EcR>(dostęp 20.12.2015).

Analizując sytuację w Nigerii na początku roku można zauważyć, że w praktycznie 3 stanach (Borno, Adamawa i Yobe) w północnej części Nigerii opanowali islamscy rebelianci. Dzięki zdobytej bazie w Badze nad jeziorem Czad mają umożliwiającą perspektywę ataku na sąsiadujący Czad i Kamerun⁵⁶⁰. W obliczu tak licznych ataków ze strony Boko Haram, Caritas Nigerii zgłosił potrzebę stworzenia obozów dla uchodźców z powodu ucieczki kilkudziesięciu tysięcy Nigeryjczyków, którzy schronili się między innymi w sąsiednim Kamerunie i Czadzie. Natomiast częściowe obozy nie spełniają podstawowych warunków sanitarnych⁵⁶¹.

Episkopat Nigerii komentuje wydarzenia stwierdzając, że ze strony politycznej nie ma woli, aby zakończyć zaistniałą sytuację i zatrzymać działania fundamentalistów z Boko Haram. Zdaniem kard. Onaiyekana całość tendencji nienawiści rodzi się z faktu, że w szkołach koranicznych na świecie formuje się muzułmanów w przekonaniu, że nauczanie Mahometa jest najważniejsze i stawiane ponad inne nauki kościelne⁵⁶².

Reakcje międzynarodowe na sytuację w Nigerii

Niepokojące doniesienia z sytuacji, jaka ma miejsce w Nigerii zainteresowała społeczności międzynarodowe. W związku z licznymi atakami terrorystycznymi działania Boko Haram stały się zagrożeniem nie tylko dla Nigerii, ale również dawały sygnały zagrożenia sąsiednich krajów. W celu rozwiązania kryzysu w Nigerii dnia 7 sierpnia 2010 r. doszło do spotkania szefów służb wywiadowczych krajów takich jak: Nigerii, Mali, Nigru, Senegalu, Czadu, Burkina Faso. Spotkanie odbyło się w Bamako stolicy Mali⁵⁶³. W kolejnym roku do głównego spotkania w kwestii Nigerii i działań Boko Haram doszło w Algierze na Międzynarodowym Fo-

⁵⁶⁰ bz/rv, *Nigeria: niepokojąca ofensywa islamistów z Boko Haram*, http://pl.radiovaticana.va/news/2015/01/26/nigeria_niepokoj%C4%a_ofensywa_islamist_z_boko_haram/1120077 (dostęp 20.12.2015).

⁵⁶¹ bz/rv, *Nigeria: trzeba wesprzeć ludzi uciekających przed Boko Haram*, http://pl.radiovaticana.va/news/2015/01/24/nigeria_trzeba_wesprze%C4%87_ludzi_uciekaj%C4%85cych_przed_boko_haram/1119870 (dostęp 20.12.2015).

⁵⁶² bz/rv, *Boko Haram nie da się zatrzymać «zdrowaśkami» czy wodą święconą*, http://pl.radiovaticana.va/news/2015/02/11/kard_onaiyekan_o_walce_z_boko_haram/1122844 (dostęp 20.12.2015).

⁵⁶³ RFI, *Lutte contre le terrorisme: six pays africains veulent parler d'une même voix*, <http://www.rfi.fr/afrique/20100808-lutte-contre-le-terrorisme-six-pays-africains-veulent-parler-une-meme-voix> (dostęp 20.12.2015).

rum przeciwko terroryzmowi dnia 17 listopada 2011 r. Udział w spotkaniu wzięło 30 krajów⁵⁶⁴.

Obok organizacji międzynarodowych i krajów Afryki osobą, która reagowała na niepokojącą sytuację w Nigerii był papież Benedykt XVI, który w przemówieniu do korpusu dyplomatycznego 10 stycznia 2010 r. uznał zamachy terrorystyczne na świątynie chrześcijańskie, w dzień Bożego Narodzenia, za szczególnie smutne. Papież wspominał również o odbytym Specjalnym Zgromadzeniu Synodu Biskupów poświęconemu Bliskiemu Wschodowi, które miało miejsce w październiku ubiegłego roku. Zaapelował o zapewnienie ochrony chrześcijan na Bliskim Wschodzie⁵⁶⁵. Również papież Benedykt XVI w przemówieniu do korpusy dyplomatycznego 9 stycznia 2012 r. zaapelował o szczególne reakcje na sytuację w Nigerii, gdzie utrzymuje się brak stabilizacji w regionie Wielkich Jezior. Papież nawiązywał również do swojej wizyty, która miała miejsce w listopadzie poprzedniego roku w Beninie⁵⁶⁶.

Do kolejnego spotkania na skalę międzynarodową doszło na XIV szczycie szefów państw krajów jeziora Czad w Basin (LCBC). Spotkanie odbyło się 30 kwietnia 2012 r. i skupiło 7 krajów (Czad, Nigerię, Kamerun, Niger, Afrykę Środkową i Libię). Na spotkaniu omawiano zagrożenie ze strony Boko Haram. Ustalono, że każdy kraj zapewni ochronę bazy nad jeziorem w postaci jednego batalionu wojska⁵⁶⁷. W lutym 2013 r. Pentagon USA wysłał do Nigerii około 100 żołnierzy, do przeprowadzenia bezzałogowych lotów zwiadowczych nad Mali oraz wsparcia i współpracy z siłami francuskimi⁵⁶⁸. Natomiast w maju 2013 r. francuskie siły specjalne wzięły udział w rządowej operacji w Nigerii. Celem

⁵⁶⁴ RFI, *La secte Boko Haram nouvelle inquiétude du Forum global contre le terrorisme d'Alger*, <http://www.rfi.fr/afrique/20111117-secte-boko-haram-nouvelle-inquietude-forum-global-contre-le-terrorisme-alger> (dostęp 20.12.2015).

⁵⁶⁵ Benedykt XVI, *Prawo do wolności religijnej jest pierwszym z praw*, *Przemówienie do korpusu dyplomatycznego dnia 10 stycznia 2010 r.*, „LO” 2011, nr 2, s. 39-43.

⁵⁶⁶ Benedykt XVI, *Kryzys może i powinien pobudzać do refleksji*, *Przemówienie do korpusu dyplomatycznego dnia 9 stycznia 2012 r.*, „LO” 2012, nr 2, s. 40-44.

⁵⁶⁷ RFI, *La Commission du bassin du lac Tchad vise le groupe islamiste Boko Haram*, <http://www.rfi.fr/afrique/20120501-reliance-force-mixte-cblt-contre-le-groupe-islamiste-boko-haram> (dostęp 20.12.2015).

⁵⁶⁸ M. Felsenthal, D. Alexander, *U.S. military personnel arrive in Niger: Obama in letter to Congress*, <http://www.reuters.com/article/us-usa-niger-forces-idUSBRE91L0N20130222> (dostęp 20.12.2015).

miało być usunięcie islamskich bojowników z kopalni uranu, która prowadzi francuska firma Areva w Arlit⁵⁶⁹.

Obok zabiegów dyplomatycznych ONZ i krajów afrykańskich nieustannie głos zmiierzający do pokoju w Nigerii biegł z Watykanu. W dalszym ciągu papież Benedykt XVI zwrócił uwagę w kierunku Nigerii. Dokonał tego w Bożonarodzeniowym Orędziu „Urbi et Orbi” dnia 25 grudnia 2012 r.⁵⁷⁰ oraz w corocznym przemówieniu do korpusu dyplomatycznego. Powiedział, że Nigeria to kraj, który regularnie staje się „widownią zamachów terrorystycznych”, szczególnie pośród chrześcijan gromadzących się na modlitwie⁵⁷¹. Kolejny papież Franciszek w Audyencji dla korpusu dyplomatycznego mówił o świadectwie miłości i miłosierdzia chrześcijan, którzy ulegają przemocy na rozległych terenach kraju⁵⁷². Natomiast podczas wizyty w Turcji w listopadzie 2014 r. wspominał, że nawet ludność muzułmańska wykorzystywana jest przez ekstremistyczne ugrupowania jak Boko Haram w Nigerii⁵⁷³.

W marcu 2015 r. Unia Afrykańska zatwierdziła wzmocnienie sił wojskowych w rejonie jeziora Czad. Po ustalenia zdecydowano, że siły mają być finansowane przez społeczność międzynarodową⁵⁷⁴. Podobne decyzje podjęto na szczycie szefów państw i rządów jeziora Czad w dniu 11 czerwca, gdzie ustalono wspólne stanowisko wobec jednolitej siły militarnej skierowanej przeciwko Boko Haram⁵⁷⁵. W listopadzie 2015 r. Stany

569 K. Bremer, *French special forces took part in Niger operation: government*, <http://www.reuters.com/article/us-niger-attacks-france-idUSBRE4> (dostęp 20.12.2015).

570 Benedykt XVI, *Bożonarodzeniowe Orędzie «Urbi et Orbi». Niech pokój zapanuje w każdym zakątku ziemi dnia 25 grudnia 2012 r.*, „LO” 2013, nr 2, s. 10-11.

571 Benedykt XVI, *Ściany nośne wolnego społeczeństwa, Do korpusu dyplomatycznego dnia 7 stycznia 2013 r.*, „LO” 2013, nr 2, s. 34-37.

572 Papież Franciszek, *Główną drogą pokoju jest dialog, Audyencja dla korpusu dyplomatycznego dnia 13 stycznia 2014 r.*, „LO” 2014, nr 2, s. 17. Szerzej na temat nauczania papieża Franciszka wobec terroryzmu patrz: S. Bylina, *Terroryzm zagrożeniem pokoju w nauczaniu papieża Franciszka*, [w:] *Zwalczanie piractwa, terroryzmu i przestępczości zorganizowanej aspekty historyczne, prawne i praktyczne*, red. A. Aksamitowski, M. Cupryjak, Szczecin 2015, s. 105.

573 KAI, *Papież w ziemi pierwszych chrześcijan*, <http://info.wiara.pl/doc/22629.Papiez-w-ziemi-pierwszych-chrzcijan/2D0l formularza>(dostęp 20.12.2015).

574 E. Pineau, *Boko Haram multinational force ready soon: Niger president*, <http://www.reuters.com/article/us-nigeria-violence-niger-idUSKBN0O11NM20150602>.

575 E. Copley, *Nigeria, neighbors forge anti-Boko Haram force*, <http://www.reuters.com/article/us-nigeria-violence-idUSKBN0OR13420150611>(dostęp 20.12.2015).

Zjednoczone wysłały do Nigerii ponad 30 żołnierzy w celu udzielenia pomocy w szkoleniu sił lokalnych w walce z terrorystami⁵⁷⁶.

Zakończenie

Przyglądając się sytuacji w Nigerii można zauważyć, że powody konfliktu są zróżnicowane. Zarówno kwestie polityczne czy ekonomiczne powodują rozdźwięk na skalę międzynarodową. Podobnie problemy etniczno-religijne nie pomagają w ustaleniu wspólnego pola do dialogu i porozumienia. W ramach metod eliminacji konfliktu w Nigerii literatura przedmiotu upatruje następujące rozwiązania. Jako pierwsze rozwiązanie wyłania się ustabilizowanie sfery konfliktu politycznego jaki ma miejsce w Nigerii. Następnie powinno nastąpić określenie roli gospodarczej i ekonomicznej, co utrudnia wzajemne porozumienie, kiedy w grę wchodzi olbrzymie wpływy m.in. z wydobycia ropy naftowej i uranu.

Kolejnym walorem dążeń pokojowych jest właściwa edukacja, która oparta o wartości zawarte i dobrze interpretowanej w nauczaniu Koranu i Pisma Świętego, powinna doprowadzić do wzajemnej zgody i poszanowania innych religii i kultur. Po uświadomieniu poszczególnych stron konfliktu o fundamencie porozumienia, powinno nastąpić spotkanie i przeprowadzenie wzajemnego dialogu.

Niechaj powyższa próba analizy sytuacji w Nigerii podkreślająca głównie tematykę ataków terrorystycznych na obiekty sakralne, przyczyni się do spojrzenia w innej perspektywie na wydarzenia mające miejsce w Nigerii.

Summary

TERRORIST ATTACKS ON RELIGIOUS BUILDINGS IN NIGERIAN CITIES IN 21ST CENTAURY

Modern terrorism attacks governmental, public and private objects and religious buildings as well. Nigeria is a country where religious buildings have been targets for Sunni terrorists organization known as Boko Haram. It tries to dominate northeast part of country in brutally way.

⁵⁷⁶ E. Farge, *U.S. sends troops to Niger to help anti-terror operations*, <http://www.reuters.com/article/us-niger-security-idUSKCN0SV2Z620151106>(dostęp 20.12.2015).